

Φιλοσοφίας ἀποδεικνύοντος ἑαυτὸ διὰ τοῦ οἰκείου φωτός, αἱ ἀποδείξεις τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ὡς ἀληθεῖς ἐπικυροῦνται καὶ ἐπισφραγίζονται. Ἄρα οὐ μόνον αἱ ἀληθεῖς ἐπιστῆμαι ἀποδεικνύουσι τὸ ἀληθές τῆς Φιλοσοφίας ἀντικείμενον, ἀλλὰ καὶ ἀνταποδεικνύονται ὑπ' αὐτοῦ ὡς οὔσαι ἀληθεῖς ἐπιστῆμαι, καὶ ἡ ἀληθὴς Φιλοσοφία συγχορεύει καὶ συνενφραγίνεται μετὰ τῶν ἀληθῶν ἐπιστημῶν, ἐν συμφωνίᾳ ἐξελέγγουσαι τὰς ψευδεῖς ἐπιστήμας καὶ τὴν ψευδοφιλοσοφίαν, τὴν μητέρα αὐτῶν, ἣτις ἐστὶ κενή, ἀπάτη, μηδ' ἔχουσα γνῶσεως ἀντικείμενον. Πρόδηλον δὲ ὅτι ὁ ἐκ τῶν ἀμοιβαίων τούτων ἀποδείξεων ἀπαστρέπτων λογικὸς φωτισμὸς διαλύσει καὶ διάσκεδάσει εἰς τέλος τὸ ἐπικρατοῦν σκότος τῆς ψευδοῦς φιλοσοφίας καὶ τῶν ψευδωνύμων ἐπιστημῶν, καὶ συντελέσει εἰς τὴν καθίδρυσιν καὶ ἐμπέδωσιν πολιτισμοῦ δικαίου καὶ εἰρηνικοῦ ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων, καταργουμένου παντελῶς τοῦ νῦν ὑπάρχοντος ψευδοπολιτισμοῦ, ὅς, ἐπὶ τῆς θηριώδους βίας καὶ τοῦ ψεύδους θεμελιούμενος, κατεργάζεται τὴν κακοδαιμονίαν τῶν κατ' αὐτὸν βιούντων λαῶν καὶ ἐθνῶν.

### ΤΟ ΚΑΤΟΡΘΩΤΟΝ

#### ΤΩΝ ΔΥΟ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΣΚΟΠΩΝ

Καθὼς ἀπεδείχθη ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ εἰς τὴν Φιλοσοφίαν (σελ. 20.), πρὸς δύο σκοποὺς διακεκριμένους ἀποβλέπει ἡ Φιλοσοφία, ἅμα φρεῖσα καὶ γεννηθεῖσα ἐν τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τὸν ἐκεῖ ἐξηγηθέντα νόμον τῆς φυσικῆς αὐτῆς γεννήσεως, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς τελειώσεως, πρὸς ὃν φέρεται προαγομένη ἀπὸ γνῶσεως εἰς γνῶσιν, αὐξάνουσα καὶ προσδεύουσα ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἐπιστημονικῆς γνῶσεως, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς χρησιμότητος καὶ ὠφελείας πάντων ἀνθρώπων, ὃν ἐπιδιώκει, ὅταν, ἱκανῶς αὐξηθεῖσα καὶ ἀνδρωθεῖσα, δύνηται διαφωτίζειν καὶ διακοσμεῖν κατὰ λόγον πάντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. Ἀμφοτέρων δὲ τῶν σκοπῶν τούτων ἡ ἐπιδιώξις καὶ κατόρθωσις προ-

απαιτεῖ τὴν εὐρεσιν καὶ ἀποδείξιν τοῦ ἑαυτῆς ἀντικειμένου· διότι, πρὶν ἢ φιλοσοφία εὐρη φιλοσοφικῶς καὶ ἀποδείξῃ ἐπιστημονικῶς τὸ ἑαυτῆς ἀντικείμενον, οὐκ ἔχει ἔτι ὑπόστασιν ἐπιστήμης, καὶ τυγχάνει ὅλως ἀνίκανος ἐπιδιώξαι καὶ κατορθῶσαι εἴτε τὸν σκοπὸν τῆς ἑαυτῆς τελειώσεως, εἴτε τὸν σκοπὸν τῆς τῶν ἄλλων ὠφελείας. Γίνεται δὲ ἱκανὴ πρὸς ἀμφοτέρων τῶν σκοπῶν τὴν ἐπιδίωξιν καὶ κατορθῶσιν, ὅταν κατέχῃ, ὡσπερ νῦν, καὶ ἀποδεικνύῃ τὸ ἑαυτῆς ἀντικείμενον. Διότι, κατέχουσα ἡ φιλοσοφία τὸ ἑαυτῆς ἀντικείμενον, δύναται μελετᾶν αὐτὸ καὶ κατανοεῖν καὶ προβαίνειν εἰς τὸν σκοπὸν τῆς τελειώσεως, πληροῦσα ἣν ἔχει φιλοσοφικὴν ἔρεσιν τοῦ εἰδέναι δι' ἀναλόγου αὐτῆ ἀντικειμένου· δύναται ἔτι ἐπιδιώκειν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ὠφελείας, ἐλέγχουσα πανταχοῦ τὸ ψεῦδος δι' ἧς κατέχει Ἀληθείας, διακοσμοῦσα κατὰ λόγον πάντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, εἰσάγουσα ἐν τοῖς ἀνθρώποις τὸν εἰρηνικὸν καὶ εὐδαίμονα βίον, καὶ ἀπαλλάττουσα αὐτοὺς τῆς νῦν κατεχούσης αὐτοὺς διαιρέσεως καὶ συγχύσεως καὶ κακοδαιμονίας. Ἄρα ἡ φιλοσοφία, εὐροῦσα καὶ κατέχουσα καὶ ἀποδεικνύουσα τὸ ἑαυτῆς ἀντικείμενον, ἐγένετο ἱκανὴ ἐπιδιώξαι καὶ κατορθῶσαι ἀμφοτέρους τοὺς σκοπούς, πρὸς οὓς ἐξ ἀρχῆς ἀποβλέπει, οἷον τὸν σκοπὸν τῆς ἑαυτῆς τελειώσεως, καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ὠφελείας πάντων ἀνθρώπων, καὶ ὀφείλει δι' ἧς ἐκτίσατο ἱκανότητος ἐργάζεσθαι ἀκαταπαύστως εἰς κατορθῶσιν ἀμφοτέρων τούτων τῶν μεγάλων καὶ ὑψηλῶν αὐτῆς σκοπῶν. Ἀλλὰ πῶς, καὶ διὰ τίνων μέσων ἐπιδιώκεται καὶ κατορθοῦται ἕκαστος τῶν σκοπῶν τούτων; Ὁ μὲν σκοπὸς τῆς ἑαυτῆς προόδου καὶ τελειώσεως ἐπιδιώκεται καὶ κατορθοῦται διὰ τῆς εἰδικῆς μεθόδου, δι' ἧς μελετᾶται καὶ κατανοεῖται τὸ ἑαυτῆς ἀντικείμενον, καὶ περὶ ἧς ἐροῦμεν ἀκολούθως τὰ δέοντα εἰς ἐπίγνωσιν αὐτῆς· ὁ δὲ σκοπὸς τῆς τῶν ἀνθρώπων ὠφελείας ἐπιδιώκεται καὶ κατορθοῦται διὰ πολέμου καὶ νίκης κατὰ παντὸς ψεύδους καὶ



διώκουσα Φιλοσοφία ὀφείλει οὐ μόνον ἐλέγχειν τὸ ψεῦδος καὶ τὴν πλάνην, ἀλλὰ καὶ τὸ φιλοψευδές τοῦ Ὄφους σπέρμα, τοὺς φιλοψευδεῖς καὶ ἀνιάτως διεφθαρμένους ἀνθρώπους, ἀφορίζουσα αὐτοὺς ἐκ τῆς κοινωνίας τῶν φίλων τῆς Ἀληθείας ἀνθρώπων, ἵνα μὴ ἐνεργῶσιν ἐπὶ βλάβῃ αὐτῶν. Μετὰ τὴν Λογικὴν ἢ Ἠθικὴν ἀπέδειξε τὸ ἀντικείμενον τῆς Φιλοσοφίας καθολικὸν νόμον καὶ κανόνα τῆς ἐνεργείας πάντων τῶν ἐλευθέρων προσώπων, ἀπέδειξεν αὐτὸ τέλειον ἠθικὸν ἀγαθόν, τὸ κριτήριον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας, τῶν καλῶν καὶ τῶν κακῶν πράξεων πάντων ἀνθρώπων, πάντων τῶν ἐλευθέρων προσώπων, καὶ τῶν πράξεων αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἡ δὲ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀνθρώπων ἐργαζομένη Φιλοσοφία διακρίνει τὰς καλὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῶν κακῶν, διαχωρίζει ἀνὰ μέσον ἀρετῆς καὶ κακίας, καὶ πείθει πάντα ἄνθρωπον φρονεῖν καὶ πράττειν κατὰ τὸν τέλειον τοῦτον ἠθικὸν νόμον, φεύγειν πᾶσαν κακίαν, καὶ ἐπιζητεῖν πᾶσαν ἀρετήν, διὰ τοῦ φωτὸς τῆς ἐπιστήμης ραδίως διαγινωσκομένας. Οἱ δὲ οὕτω πράττοντες καὶ ἠθικῶς μορφούμενοι προδήλως ὠφελοῦνται μεγίστην ὠφέλειαν. Ἡ δὲ Θεολογία τὸ ἀντικείμενον τῆς Φιλοσοφίας ἀπέδειξε τέλειον Θεὸν ἐκ τελείου Θεοῦ γεννηθέντα, ὃς ἐγένετο καὶ τέλειος ἄνθρωπος ἐν χρόνῳ κατὰ τὴν τελειοτάτην βουλήν τοῦ Θεοῦ, «Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν,» ἵνα στήσῃ αὐτὴν καὶ πραγματοποιήσῃ καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ βάθος καὶ τὸ πλάτος. Ἡ Φιλοσοφία λοιπόν, χάριν τῆς ὠφελείας τῶν πολλῶν ἐργαζομένη, συμμαχεῖ μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ κρατύνει αὐτῆς τὰ δόγματα καὶ τὰς παραδόσεις, τοὺς θεσμοὺς καὶ τοὺς κανόνας τοῦ βίου καὶ τῆς διοικήσεως τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, χρησιμοποιοεῖ πᾶν τὸ κείμενον νῦν ἄχρηστον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐλέγχει καὶ καταπολεμεῖ τὰς ἐν αὐτῇ γινομένας καταχρήσεις, τὰς ἐπικρατούσας προλήψεις ἐκ τῆς ἀμαθείας καὶ ἀπαιδευσίας τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, καὶ

φωτίζει και οδηγεί πάντας εις τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας. Σὺν πᾶσι τούτοις ἡ Φιλοσοφία, ἀποδεικνύουσα ἑαυτὴν ἀληθῆ, διότι κατέχει τὸ ἴδιον ἀντικείμενον, τὴν ἀπόλυτον και καθολικὴν Ἀλήθειαν, τὸν Λόγον τοῦ παντός, ἐλέγχει τὴν ψευδῆ φιλοσοφίαν και τὰς ψευδωνύμους ἐπιστήμας, ἕως ἄν ἐξαφανισθῶσιν ἐκ μέσου τῶν ἀνθρώπων, και μείνῃ αὐτὴ μόνη μετὰ τῶν ἀληθῶν ἐπιστημῶν, φωτίζουσα και διακοσμοῦσα και εὐθύνουσα ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. Τὰ ἔργα ταῦτα ἐργαζομένη ἡ Φιλοσοφία ἐπιδιώκει και κατορθοῖ τὸν σκοπὸν τῆς ὠφελείας, διὰ πολέμου και νίκης κατισχύουσα και διακοσμοῦσα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα κατὰ τὴν εὐγενεστάτην φύσιν τοῦ ἑαυτῆς ἀντικειμένου, και φέρουσα ἐν τοῖς ἀνθρώποις τὴν καθολικὴν εἰρήνην και τὸν δίκαιον και εὐδαίμονα βίον, καταργοῦσα δὲ τὸν νῦν ἐν αὐτοῖς ὑπάρχοντα πόλεμον, και τὸν ἐκ τοῦ ψεύδους και τῆς πλάνης κακοδαίμονα βίον. Ἀλλὰ τὰ ἔργα ταῦτα τοῦ σκοποῦ τῆς ὠφελείας και τὰ τούτοις ὅμοια γίνονται διὰ πολλῶν ἐργατῶν και χειρῶν, διὰ πλήθους σοφῶν ἐργαζομένων εἰδικῶς, τῶν μὲν ἐπὶ τῆς παιδείας, τῶν δὲ ἐπὶ τῆς θρησκείας, τῶν δὲ ἐπὶ τῆς πολιτείας. Ἄνευ δὲ τούτων ἢ τῶν κακῶν καταπολέμησις και ἢ τῆς κοινωνίας διακόσμησις και διοίχησις συμφώνως πρὸς τὴν ἀγαθὴν φύσιν τοῦ ἀντικειμένου τῆς Φιλοσοφίας γενέσθαι οὐ δύναται, καθὼς και οὐδεμία οἰκοδομὴ γίνεται ἄνευ πολλῶν οἰκοδόμων. Εἷς μόνος φιλόσοφος, ὡς εἷς ἀρχιτέκτων, δύναται μόνον νοεῖν και διδάσκειν τὴν μεγάλην ταύτην ἐργασίαν τοῦ σκοποῦ τῆς ὠφελείας, ἀλλὰ ποιῆσαι πᾶσαν τὴν ἐργασίαν ταύτην οὐ δύναται· δύναται ὁμῶς, διδάσκων τὴν Φιλοσοφίαν και τὰς φιλοσοφικὰς ἐπιστήμας, μορφῶσαι τοὺς πολλοὺς σοφοὺς πρὸς τὴν τοῦ ἔργου κατόρθωσιν. Ἄρα ὁ πρακτικὸς τῆς Φιλοσοφίας σκοπὸς ἀπαιτεῖ οὐχὶ μόνον συγγραφὴν και ἐκτύπωσιν βιβλίων, ἀλλὰ και μόρφωσιν πολλῶν φιλοσόφων κατὰ τὸ νῦν ὑπάρχον συντεταγμένον φιλοσοφικὸν σύστημα, ἵνα ἐργασθῶσι

πρὸς τὴν τῆς κοινωνίας ἀναμόρφωσιν κατὰ τὸν τέλειον τύπον τῆς μορφώσεως αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον, ἵνα γένηται, ἀπαιτεῖ ἑτέρας συνθήκας· ἀπαιτεῖ ἢ ἔχουσα χρεῖαν ἀναμορφώσεως κοινωνία νὰ ἐννοήσῃ καὶ νὰ ἀγαπήσῃ τὸν τέλειον τύπον τῆς ἑαυτῆς μορφώσεως, νὰ ἐκζητήσῃ τὴν ἀναμορφωτικὴν ἐργασίαν ἀντὶ τοῦ καταδιώκειν αὐτὴν δι' ὧν ἔχει φάυλων ἀρχόντων. Ἀλλ' ἡμεῖς ἐλπίζομεν ἐπὶ Κύριον· πιστεύομεν ὅτι ὁ Θεὸς τῶν φώτων, ὁ δούς ἐνὶ ἀνθρώπῳ τὴν ἀληθῆ Φιλοσοφίαν καὶ τὰς φιλοσοφικὰς ἐπιστήμας, ὁ εἰπὼν «γεννηθήτω φῶς,» καὶ ἐγένετο φῶς, αὐτὸς δώσει καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναμορφωτικῆς ἐργασίας, ποιῶν ἐκποδῶν πάντα τὰ προσκόμματα, καὶ ἀναπλάττων τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὸν ὠραῖον καὶ ἄμωμον τύπον τοῦ τελείου ἀνθρώπου εἰς συμπλήρωσιν τῶν κατοίκων τῆς αἰωνίου πόλεως· ἀμήν. Ἔως δ' ἂν ὁ Θεὸς καταπέμψῃ καὶ ταύτην τὴν δύναμιν τῆς πρακτικῆς ὠφελείας, ἢ Φιλοσοφία ἐπιδιώκει τὸν σκοπὸν τῆς ἑαυτῆς τελειώσεως, μελετῶσα καὶ κατανοοῦσα τὸ ἑαυτῆς ἀντικείμενον δι' εἰδικῆς μεθόδου, περὶ ἧς νῦν ἐρχόμεθα εἰπεῖν.

### ΕΙΔΙΚΗ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΜΕΘΟΔΟΣ

Ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ εἰς τὴν Φιλοσοφίαν ἐδείχθη ἡ γενικὴ τῆς Φιλοσοφίας μέθοδος, καθ' ἣν πρῶτον μὲν διὰ πασῶν τῶν ἐπιστημῶν καὶ ἰδίως τῶν φιλοσοφικῶν ζητεῖται καὶ εὐρίσκεται τὸ ἀπ' ἀρχῆς ἀγνοούμενον τῆς Φιλοσοφίας ἀντικείμενον, εἶτα δὲ μετὰ τὴν εὑρεσιν μελετᾶται καὶ ἐπιγινώσκεται, ἵνα διὰ τῆς κατανοήσεως αὐτοῦ κατανοηθῇ πᾶν τὸ ἀγνοούμενον. Νῦν δέ, τοῦ ἀντικειμένου τῆς Φιλοσοφίας εὐρεθέντος, καὶ διὰ τῶν φιλοσοφικῶν ἐπιστημῶν ἀποδειχθέντος, ζητεῖται φυσικῶς ἡ εἰδικὴ ἐκείνη μέθοδος, δι' ἧς ἡ Φιλοσοφία ὀφείλει μελετᾶν καὶ κατανοεῖν τὸ ἑαυτῆς ἀντικείμενον, καθὼς καὶ ἐκάστη ἐπιστήμη δι' ἰδιαζούσης αὐτῆς μεθόδου μελετᾶ καὶ κατανοεῖ τὸ ἑαυτῆς

ἐπιστητὸν ἀντικείμενον. Πρὸς εὖρεσιν δὲ καὶ διαχάραξιν τῆς μεθόδου ταύτης λογιζόμεθα ὡς ἑξῆς.

Ὁμολογουμένως τὸ ἀντικείμενον τῆς Φιλοσοφίας γινώσκει ἑαυτὸ καὶ πάντα τὰ ὄντα, ἔχει αὐτογνωσίαν καὶ παγγνωσίαν τελείαν, καὶ αὐτὸ διὰ λόγου ἐξαγγέλλει ἣν περὶ ἑαυτοῦ ἔχει ἀληθῆ συνείδησιν καὶ γνῶσιν. Τὸ ἀντικείμενον τῆς Φιλοσοφίας ἐν μορφῇ τελείου ἀνθρώπου ἐπολιτεύθη ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων, ἐμαρτύρησε περὶ ἑαυτοῦ ἀληθῆ μαρτυρίαν, ἐδίδαξεν, ἐθαυματούργησεν, ἔπαθεν, ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἐτάφη, καὶ ἀνέστη ἐκ νεκρῶν μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐκηρύχθη εἰς τὰ ἔθνη ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ Ἀποστόλων, καὶ συνέστησε νέαν κοινωνίαν, αὐτὸν ἔχουσαν θεμέλιον καὶ κεφαλὴν, ἣτις ἐκλήθη Ἐκκλησία, ὅτι ἐκλήθη περὶ αὐτὸν ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν λαῶν τῆς γῆς. Ἄρα τὸ ἀντικείμενον τῆς Φιλοσοφίας μελετᾶται καὶ γινώσκεται ἐκ τῶν λόγων τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτοῦ· μελετᾶται καὶ γινώσκεται ἐκ τῶν μαρτυριῶν τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ὃ ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ διὰ τῶν Προφητῶν καὶ διὰ τῶν Ἀποστόλων, διὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν γνησίων Ἱεραρχῶν καὶ διδασκάλων τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ δὲ τὴν γνῶσιν τοῦ ἀντικειμένου τούτου φιλοῦσα Φιλοσοφία μελετᾶ καὶ καταμανθάνει αὐτό, ἀκούουσα τοὺς λόγους τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ βλέπουσα πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ἀκούουσα τὰς περὶ αὐτοῦ μαρτυρίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ βλέπουσα τὴν ἐκ τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ πλασθεῖσαν Ἐκκλησίαν, τὴν κρατοῦσαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ὑπὲρ τῆς παμβασιλείας αὐτοῦ ἀγωνιζομένην. Τὴν μέθοδον, δι' ἧς ἡ Φιλοσοφία ὀφείλει μελετᾶν καὶ καταμανθάνειν τὸ ἑαυτῆς ἀντικείμενον, αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀντικείμενον, ὁ πανεπιστήμων καὶ πάνσοφος Λόγος, ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, διετύπωσε καὶ ὑπέδειξε διὰ τῶν ἑξῆς λόγων: «Τὰ ρήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑ-

μιν, πνεῦμά ἐστι, καὶ ζωὴ ἐστι.» (Ἰωάν. ς'. 63.). Εἰ τὰ  
 ῥήματα, ἃ ἐλάλησεν ὁ Χριστός, πνεῦμα καὶ ζωὴ ἐστίν,  
 ἀκουόμενα καὶ πιστευόμενα ὡς ῥήματα ἀληθείας, εἰσά-  
 γουσιν εἰς τὴν ψυχὴν πνεῦμα καὶ ζωὴν, καὶ ἰκανότητα  
 τοῦ γνῶναι τὸν λαλοῦντα αὐτά, ἤτοι ἰκανότητα τοῦ γνῶ-  
 ναι τὸ ἀντικείμενον τῆς Φιλοσοφίας. Διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγε  
 πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους· «Ἐὰν ὑμεῖς  
 »μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μου ἐστέ,  
 »καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει  
 »ὑμᾶς.» (Ἰωάν. η'. 31.). Κατὰ τοὺς λόγους τούτους τὸ  
 ἀκούειν καὶ διαρκῶς κρατεῖν ἐν τῇ μνήμῃ τοὺς λόγους  
 τοῦ Χριστοῦ, τοῦτο φέρει τὴν γνῶσιν τῆς ἀληθείας, ἤτοι  
 τὴν γνῶσιν αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν ἀδούλωτον τῆς  
 ψυχῆς ἐλευθερίαν ἀπὸ παντὸς κακοῦ καὶ ἀπὸ πάσης πλά-  
 νης. Ἄρα καὶ ἡ Φιλοσοφία, τὸν Χριστὸν ἔχουσα ἀντι-  
 κείμενον γνώσεως, καὶ ἐφιεμένη κατανοῆσαι αὐτόν, οὐδὲν  
 ἄλλο ἔχει ποιεῖν ἢ ἀκούειν τῶν λόγων αὐτοῦ καὶ δια-  
 κρατεῖν αὐτοὺς καὶ μένειν ἐν τῇ πίστει αὐτῶν. Διὰ τῆς  
 τοιαύτης ὁδοῦ ἢ μεθόδου ἔγνωσαν τὸν Χριστὸν καὶ οἱ  
 πρῶτοι αὐτοῦ μαθηταί καὶ Ἀπόστολοι, καθὼς ὡμολόγη-  
 σεν ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, εἰπών· «Κύριε, πρὸς τίνα ἀπε-  
 »λευσόμεθα; Ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις· καὶ ἡμεῖς πε-  
 »πιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς  
 »τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.» (Ἰωάν. ς'. 68.). Διὸ καὶ ὁ Χρι-  
 στὸς ἐν τῇ ἑαυτοῦ προσευχῇ πρὸς τὸν ἑαυτοῦ Πατέρα λέ-  
 γει· «Ἐφάνέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις, οὓς δέ-  
 »δωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου· σοὶ ᾔσαν, καὶ ἐμοὶ αὐτοὺς δέ-  
 »δωκας, καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασι. Νῦν ἐγνώκαν ὅτι  
 »πάντα, ὅσα δέδωκάς μοι, παρὰ σοῦ ἐστίν· ὅτι τὰ ῥήματα,  
 »ἃ δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔ-  
 »γνώσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν  
 »ὅτι σύ με ἀπέστειλας.» (Ἰωάν. ιζ'. 6.). Ἄρα ἡ γνῶσις  
 τοῦ ἀντικειμένου τῆς Φιλοσοφίας διὰ τῶν ῥημάτων τοῦ  
 στόματος αὐτοῦ λαμβάνεται, καὶ ὁ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο

βουλόμενος γνῶναι φιλόσοφος ὀφείλει ἀκούειν τὰ ρήματα, ἃ ἐλάλησεν ὁ Χριστός, καὶ ἃ οἱ ἀκούσαντες Ἀπόστολοι συγγραψάμενοι παρέδωκαν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἣτις ἐστὶν οἶκος Θεοῦ ζῶντος, στύλος καὶ ἐδραίωμα τῆς Ἀληθείας· πρὸς δὲ τούτοις ὀφείλει ἀκούειν καὶ τὰ ρήματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὰ λαλήθέντα διὰ τῶν Προφητῶν καὶ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ σὺν τῇ ἀκοῇ τῶν ρημάτων ἐμβλέπειν καὶ εἰς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ὅτι πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο ἐν σοφίᾳ, μαρτυρούση τὸν πάνσοφον ποιητὴν. Διὰ τοιαύτης λογικῆς καὶ ἀπλανοῦς μεθόδου ἡ Φιλοσοφία μελετᾷ καὶ κατανοεῖ τὸ ἑαυτῆς ἀντικείμενον, καὶ προβαίνει εἰς τὸν σκοπὸν τῆς τελειώσεως, γινομένη σὺν τῷ προϊόντι χρόνῳ σοφωτέρα καὶ τελειότερα ἑαυτῆς, κατὰ λόγον τῆς μελέτης καὶ τῆς κατανοήσεως τοῦ ἑαυτῆς ἀντικειμένου. Διακριτέον δὲ τὴν ἐν παροιμίαις γνῶσιν τοῦ ἀντικειμένου τῆς Φιλοσοφίας ἀπὸ τῆς ἐν παρρησίᾳ, ὧν ἡ μὲν λαμβάνεται ἐνταῦθα, ἡ δὲ ἐν τῷ μέλλοντι βίῳ. Τὴν διάκρισιν ταύτην ἐποιήσατο ὁ Χριστός, εἰπὼν τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς τάδε: «Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησία περὶ τοῦ Πατρὸς ἀναγγελωῦ ὑμῖν.» (Ἰωάν. ιε'. 25.). Ἄλλη λοιπὸν ἢ ἐν παροιμίαις γνῶσις τοῦ Χριστοῦ, ἣν λαμβάνομεν ἐνταῦθα κατὰ λόγον ἧς ἔχομεν δυνάμεως, καὶ ἄλλη ἢ ἐν παρρησίᾳ καὶ τελείᾳ, ἣν ληψόμεθα ἐν τῷ μέλλοντι. Τὴν ἐν παρρησίᾳ ταύτην γνῶσιν ἐπαγγέλλεται ὁ Χριστὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, λέγων· «Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτόν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἑμαυτόν.» (Ἰωάν. ιδ'. 21.). Ἡ ἐμφανὴς αὕτη γνῶσις πληροῖ τὴν ἔφρασιν τῆς Φιλοσοφίας, καὶ πρὸς αὐτὴν φέρεται διὰ τῆς παροιμιώδους καὶ σκιώδους γνώσεως.

## Λ Ο Γ Ο Ι

## ΕΚ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

## ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

## ΤΗΝ ΦΥΣΙΝ ΑΥΤΟΥ ΕΞΑΓΓΕΛΛΟΝΤΕΣ

«Εγώ εἰμι ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.»  
(Ματθ. ις. 16.).

«Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου, καὶ οὐ-  
»δεὶς ἐπιγινώσκει τὸν Υἱόν, εἰμὴ ὁ Πατήρ· οὐδὲ τὸν Πα-  
»τέρα τις ἐπιγινώσκει, εἰμὴ ὁ Υἱός, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται  
»ὁ Υἱὸς ἀποκαλύψαι.» (Ματθ. ια'. 27.).

«Καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέ-  
»λημα τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πα-  
»τρός.» (Ἰωάν. ς'. 38.).

«Ἀμήν, ἀμήν, λέγω ὑμῖν· Πρὶν Ἀβραάμ γενέσθαι,  
»ἐγώ εἰμι.» (Ἰωάν. γ'. 58.).

«Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰμὴ ὁ ἐκ τοῦ  
»οὐρανοῦ καταβάς, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐ-  
»ρανῷ.» (Ἰωάν. γ'. 13.).

«Ἐξῆλθον παρὰ τοῦ Πατρὸς, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κό-  
»σμον· πάλιν ἀφίτημι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν  
»Πατέρα.» (Ἰωάν. ις'. 28.).

«Εγώ καὶ ὁ Πατήρ ἓν ἐσμεν.» (Ἰωάν. ι'. 30.).

«Ὁ ἐώρακώς ἐμὲ ἐώρακε τὸν Πατέρα.» (Ἰωάν. ιδ'. 9.).

«Εγώ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατήρ ἐν ἐμοί ἐστι.» (Ἰωάν.  
ιδ'. 10.).

«Καθὼς γινώσκει με ὁ Πατήρ, καὶ γὼ γινώσκω τὸν Πα-  
»τέρα καὶ τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων.»  
(Ἰωάν. ι'. 15.).

«Εγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Ὁ ἀκολουθῶν ἐμοί  
»οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἐξει τὸ φῶς τῆς  
»ζωῆς.» (Ἰωάν. γ'. 12.).

«Εγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ· οὐδεὶς  
»ἔρχεται πρὸς τὸν Πατέρα, εἰμὴ δι' ἐμοῦ.» (Ἰωάν. ιδ'. 6.).

«Ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή. Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται· καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα.» (Ἰωάν. ια'. 25.).

«Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρὸς με οὐ μὴ περῆσθαι, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ διψήσῃ πώποτε.» (Ἰωάν. 5'. 35.).

«Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐὰν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.» (Ἰωάν. 5'. 51.).

«Ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω. Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ Γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρέουσιν ὕδατος ζῶντος.» (Ἰωάν. 5'. 37.).

«Ἐγώ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἀρχὴ καὶ τέλος, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος.» (Ἀποκάλ. κβ'. 13.).

«Ἐγώ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος καὶ ὁ ζῶν. Καὶ ἐγενόμην νεκρός, καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ ᾄδου καὶ τοῦ θανάτου.» (Ἀποκάλ. α'. 18.).

«Ἐγώ εἰμι ὁ ἀμήν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινός, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ.» (Ἀποκάλ. γ'. 14.).

«Ἐγώ εἰμι ὁ ἅγιος καὶ ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖδα τοῦ Δαυὶδ, ὁ ἀνοίγων, καὶ οὐδεὶς κλείει, ὁ κλείων, καὶ οὐδεὶς ἀνοίγει.» (Ἀποκάλ. γ'. 7.).

«Ἐγώ εἰμι ἡ ρίζα καὶ τὸ γένος τοῦ Δαυὶδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς καὶ ὁ ὀρθρινός.» (Ἀποκάλ. κβ'. 16.).

«Ἐγώ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἀρχὴ καὶ τέλος, λέγει Κύριος, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ.» (Ἀποκάλ. α'. 8.).

«Ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι, καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ. Πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς.» (Ἰωάν. ιη'. 37.).

Ἀκούει τῆς φωνῆς τοῦ Λόγου ἡ ἀληθὴς Φιλοσοφία καὶ ὁ ἀληθὴς φιλόσοφος, καὶ πληροφοροῦνται ὅτι αὐτὰς ἐστὶ τῆς φιλοσοφικῆς ἐφέσεως τοῦ εἰδέναί τὸ ἀνάλογον

ἀντικείμενον· πληροφοροῦνται ὅτι ὁ Λόγος, ὢν αἰδίως τέλειος Θεός, ἐκ τελείου Θεοῦ γεννηθείς, γέγονεν ἐν χρόνῳ καὶ τέλειος ἄνθρωπος, συνάψας ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀνθρωπίνην μετὰ τῆς θείας φύσεως, καὶ Θεάνθρωπος ἐκ τῆς ἐνώσεως ταύτης ἐπονομασθείς. Τοιοῦτον δὲ ἀντικείμενον γνώσεως ἔχουσα ἡ Φιλοσοφία, καὶ φιλοῦσα μελετᾶν καὶ κατανοεῖν αὐτό, καταφεύγει εἰς τὴν μέθοδον τῆς διαιρέσεως, ἵνα ἐκ τῆς γνώσεως τῶν ἐπινοία διαιρετῶν μερῶν τῆς οὐσίας καὶ τῆς φύσεως τοῦ ἑαυτῆς ἀντικειμένου ἀνέλθῃ εἰς τὴν ὅλην γνῶσιν αὐτοῦ, καθ' ὅσον δύναται, καὶ διὰ τῆς ὅλης γνώσεως αὐτοῦ ἐννοήσῃ καὶ ἐξηγήσῃ πάντα τὰ ὄντα καὶ τὰς συνδεούσας αὐτὰ σχέσεις. Ὁ γὰρ τὸν Λόγον ἐωρακῶς καὶ κατανοήσας, πάντα ἅμα δι' αὐτοῦ ἐωρακέ τε καὶ γενόηκεν· ὅτι αὐτός ἐστι τοῦ σύμπαντος τὸ κεφάλαιον, ἢ ἀληθῆς αὐτοῦ εἰκὼν καὶ παράστασις.

### Η ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ

Τὸ ἀντικείμενον τῆς Φιλοσοφίας τίθεται καὶ ὁμολογεῖται τέλειος Θεός καὶ τέλειος ἄνθρωπος. Ὅθεν ἐξετάζεται πρῶτον μὲν καθ' ἣν ἔχει θείαν καὶ αἰδίον οὐσίαν καὶ φύσιν, δεύτερον δὲ κατὰ τὴν προσληφθεῖσαν ἐν χρόνῳ ἀνθρωπίνην φύσιν. Ἐκ τῆς διπλῆς ταύτης φύσεως καὶ ἐξετάσεως τοῦ ἀντικειμένου τῆς Φιλοσοφίας γεννῶνται δύο ἐπιστῆμαι, ἀλλήλων διακεκριμέναι, ἡ Θεολογία τοῦ Λόγου, καὶ ἡ ἀνθρωπολογία τοῦ Λόγου. Καὶ ἡ μὲν Θεολογία τοῦ Λόγου μία ἐστὶν ἐπιστήμη ἐνὸς ἀδιαιρέτου ἀντικειμένου· ἡ δὲ ἀνθρωπολογία τοῦ Λόγου ὑποδιαιρεῖται κατὰ τὴν διαίρεσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς ψυχὴν καὶ σῶμα, καὶ κατὰ τὴν διαίρεσιν τῆς φύσεως τῆς ψυχῆς εἰς λογικὴν καὶ ἠθικὴν καὶ παθητικὴν. Ἐν τῇ ἀνθρωπολογίᾳ τοῦ Λόγου περιέχεται ἡ Ψυχολογία τοῦ Λόγου ὡς ἰδιαιτέρα ἐπιστήμη, καὶ ἡ Λογικὴ, ἡ ἔχουσα ἀντικείμενον μόνον τὸ λογικὸν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ἡ Ἠθικὴ, ἡ ἔχουσα μόνον τὸ βουλευτικὸν αὐτοῦ. Ἄρα ἡ Φιλοσοφία κατὰ τὴν φύσιν

Ε. Δ. της Κ.τ.Π.  
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

κὴν διαίρεσιν τοῦ ἑαυτῆς ἀντικειμένου διαιρεῖται εἰς τέσσαρας ἐπιστήμας, οἷον τὴν Θεολογίαν τοῦ Λόγου, τὴν Ψυχολογίαν, τὴν Λογικὴν, καὶ τὴν Ἠθικὴν, ἢ τὴν ἀνθρωπολογίαν τοῦ Λόγου. Διὰ τῶν τεσσάρων τούτων ἐπιστημῶν ἡ Φιλοσοφία μελετᾷ καὶ καταμανθάνει τὸ ἑαυτῆς ἀντικείμενον, καὶ δι' αὐτοῦ θεωρεῖ ἅμα καὶ Θεὸν καὶ ἄνθρωπον καὶ κόσμον, καὶ τὰς μεταξὺ αὐτῶν σχέσεις. Καθὼς δὲ τὸ ἀντικείμενον τῆς Φιλοσοφίας ἰσοδυναμεῖ πρὸς πάντα τὰ ἐπιστητὰ ἀντικείμενα, οὕτω καὶ ἡ Φιλοσοφία ἰσοδυναμεῖ πρὸς πάσας πάντων τῶν ἀντικειμένων τὰς ἐπιστήμας, καί, περιέχουσα ἐν ἑαυτῇ πᾶσαν ἐπιστήμην, δικαίως ἀναγορεύεται ἐπιστημῶν ἐπιστήμη, καὶ ἄρχει ἐκάστης, πασῶν ὑπερέχουσα. Τὸ δὲ καθ' ἡμᾶς νέον φιλοσοφικὸν σύστημα διατυποῦται θαυμαστῶς δι' ἐξισώσεων ἀντικειμενικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ὡδε:

Θεός, ἄνθρωπος, κόσμος=Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός.

Θεολογία, Ψυχολογία, Λογική, Ἠθική=Φιλοσοφία.

Φιλοσοφία=Θεολογία, Ψυχολογία, Λογική, Ἠθική.

Κατὰ ταύτην τὴν διαίρεσιν τοῦ ἀντικειμένου τῆς Φιλοσοφίας ἡ Φιλοσοφία ἀναλύεται εἰς τέσσαρας διακεκριμένας ἐπιστήμας, δι' ὧν μελετᾶται καὶ κατανοεῖται ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον, ἢ καθολικὴ Ἀλήθεια, ὁ Λόγος τοῦ παντός, ἢ ἐνυπόστατος τοῦ Θεοῦ Σοφία, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

### Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ἡ Θεολογία τοῦ Λόγου ἀντικείμενον γνώσεως ἔχει τὸν Θεὸν Λόγον πρὶν ἢ γένηται ἄνθρωπος, ἤτοι ἄνευ τῆς ἐν χρόνῳ προσληφθείσης ἀνθρωπίνης φύσεως. Προτίθεται δὲ γινῶναι αὐτὸν ἐπιστημονικῶς κατὰ πάντα τὰ προσόντα τῆς θείας αὐτοῦ οὐσίας καὶ φύσεως, καὶ κατὰ πάσας τὰς σχέσεις, ἃς ἔχει πρὸς τὸν Θεόν, τὸν κόσμον, καὶ τὸν ἄνθρωπον. Καὶ πρῶτον ἐξετάζει τὸ εἶναι τῆς ὑποστάσεως καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, εἶτα δὲ καὶ πάντα τὰ προσόντα τῆς

ουσίας αὐτοῦ, τὰ συνιστῶντα τὴν θεϊαν φύσιν αὐτοῦ καθ' ἣν ἔχουσι φυσικὴν ἀκολουθίαν καὶ τάξιν. Ἄφου δὲ ὁ Λόγος νοηθῆ καθ' ἑαυτὸν ὡς ἔστι μετὰ πάντων ὧν ἔχει προσόντων, ἐννοεῖται ἔπειτα καὶ καθ' ἃς ἔχει σχέσεις πρὸς τὰ ἄλλα ὄντα. Κατὰ ταύτην λοιπὸν τὴν τάξιν ἀρχόμεθα πρῶτον ἀπὸ τῆς ἐξετάσεως τοῦ εἶναι τῆς ὑποστάσεως τοῦ Λόγου, καὶ ἀπὸ τοῦ πρώτου περὶ αὐτοῦ ζητήματος.

### ΤΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑ

Τὸ πρῶτον ζήτημα περὶ τοῦ εἶναι τοῦ Λόγου ζητεῖ πότερον, τὸ εἶναι τοῦ Λόγου χρονικόν ἐστίν, ἢ ἄχρονον καὶ αἰώνιον καὶ αἰδίδιον; Διότι τὸ εἶναι τῶν ὄντων διακρίνεται εἰς χρονικὸν καὶ ἄχρονον, ἢτοι αἰώνιον καὶ αἰδίδιον. Τὸ χρονικὸν εἶναι ἔχουσι πάντα τὰ ἐν χρόνῳ γενόμενα καὶ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι διὰ γενέσεως ἐλθόντα· τὸ δὲ ἄχρονον καὶ αἰδίδιον καὶ αἰώνιον εἶναι ἔχει ὁ Θεός, αἰεὶ ὢν, καὶ χρονικῆς γενέσεως ἀνεπίδεκτος. Διακρινομένου λοιπὸν τοῦ εἶναι τῶν ὄντων εἰς χρονικὸν καὶ ἄχρονον, ἢτοι αἰδίδιον καὶ αἰώνιον, εὐλόγως ζητεῖται τίνα τῶν δύο τούτων ἀντιθέτων χαρακτήρων ὀφείλομεν κατηγορῆσαι ἐπὶ τοῦ εἶναι τοῦ Λόγου; πότερον, τὸ εἶναι τοῦ Λόγου χρονικόν ἐστίν, ἢ ἄχρονον καὶ αἰδίδιον καὶ αἰώνιον, καθὼς τὸ εἶναι τοῦ Θεοῦ; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ στόματος τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου ἀποκρίνεται, λέγον· «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος.» Ἐκ δὲ τοῦ στόματος τοῦ Χριστοῦ ἀκούομεν· «Πρὶν Ἀβραάμ γενέσθαι, ἐγὼ εἰμι» καὶ «Ἐγὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἀρχὴ καὶ τέλος, λέγει Κύριος ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ.» Αἱ φωναὶ αὗται, φωναὶ ἀληθείας, μαρτυροῦσιν ὅτι τὸ εἶναι τοῦ Λόγου ἐστὶν αἰδίδιον, καὶ οὐκ ἔχει ἀρχὴν ἐν χρόνῳ· ὅτι αἰεὶ ἦν ὁ Λόγος, καὶ οὐκ ἐγένετο ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, καθὼς οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ἄλλα ὄντα. Ἡ αἰδιότης διαχωρίζει τὸ εἶναι τοῦ Λόγου



ἄξιοι δὲ τῆς κοινωνίας τοῦ Διαβόλου καὶ τοῦ πυρὸς τῆς αἰωνίου κολάσεως, τοῦ δι' αὐτὸν καὶ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ ἠτοιμασμένου. Τὴν κατάκρισιν ταύτην καὶ ἡ Φιλοσοφία τοῦ Λόγου ὡς ἀληθῆ καὶ δικαίαν ἐπικυροῖ καὶ ἐπιδοκιμάζει, διότι ἀπαδεικνύει τὸ φρόνημα τοῦ Ἀρείου ψευδὲς καὶ ὑβριστικὸν καὶ βλάσφημον, τὸ δὲ δόγμα τῆς ἁγίας ἐκείνης Συνόδου λογικὸν καὶ σωστικὸν τῆς ὅλης χριστιανικῆς κοινωνίας καὶ Ἐκκλησίας. Εἰ γὰρ τὸ ψευδὲς φρόνημα τοῦ Ἀρείου ὡς ἀληθὲς παρὰ πάντων ἐπιστεύετο καὶ ἐπεκράτει, ἀνετρέπετο βεβαίως τὸ θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἡ ὅλη οἰκοδομὴ σὺν τῷ θεμελίῳ κατεκρημνίζετο καὶ ἠφανίζετο. Ἄλλ' οὐκ ἦν δυνατὸν κατισχύσαι τὸ ψεῦδος τῆς ἀληθείας, εἰ καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπεσκέτισε τὴν ἀλήθειαν, καὶ πολλοὺς ἄφρονας ἀπεπλάνησεν εἰς ἀπώλειαν, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ὅλην δεινῶς συνετάραξε. Οἱ δὲ τῆς ἀληθείας γενναίως ὑπερμαχήσαντες ὡς ἀστέρες πολύφωτοι τοῦ νοητοῦ στερεώματος ἐτιμήθησάν τε καὶ ἐδοξάσθησαν, σωτῆρες ἑαυτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐκ τοῦ κινδύνου τῆς ὀλεθρίου ταύτης κακοδοξίας γενόμενοι. Νῦν δὲ ἡ φιλοσοφικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ λύσις τοῦ ζητήματος τῆς τοῦ Λόγου αἰδιότητος ἔρχεται εἰς ἐπικύρωσιν τῆς δογματικῆς, ἣτις κρατύνεται καὶ ἐμπεδοῦται ἔτι μᾶλλον δι' ἐκείνης, καὶ δι' ἀμφοτέρων ἰσχυρότερον ἀποκρούεται ὁ ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας, καὶ οἰκοδομεῖται στερεώτερον ἢ Ἐκκλησία τῶν Ὀρθοδόξων καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς πλάνης.

### ΘΕΣΙΣ ΚΑΙ ΛΥΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Μετὰ τὴν λύσιν ταύτην τοῦ πρώτου τεθέντος ζητήματος τίθεται δεύτερον ζήτημα, δι' οὗ ζητεῖται πότερον, τὸ αἰδίου εἶναι τοῦ Λόγου αἰτιατὸν ἔστιν, ἢ ἀναίτιον; Πρὸς λογικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν λύσιν καὶ τοῦ δευτέρου τούτου ζητήματος ὀφείλομεν κατὰ τὸν κανόνα τῆς φιλοσοφικῆς μεθόδου ἀκοῦσαι πρῶτον τῆς φωνῆς καὶ τῆς μαρτυ-

ρίας τοῦ Λόγου καὶ τοῦ Πνεύματος, τῶν δύο ἀξιοπίστων περὶ πάσης ἀληθείας μαρτύρων.

Ἐν πρώτοις ἀκούομεν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Χριστοῦ· «Ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.» «Ἐξ-  
 ἤλθον παρὰ τοῦ Πατρὸς, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον·  
 » πάλιν ἀφῆμι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν Πα-  
 » τέρα.» Ἐκ δὲ τοῦ στόματος τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου  
 ἀκούομεν· «Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ δόξαν ὡς μο-  
 » νογενοῦς παρὰ Πατρὸς.» «Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε.  
 » Ὁ μονογενὴς Υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς, ἐ-  
 » κείνος ἐξηγήσατο.» Ἐκ τῶν φωνῶν τούτων καὶ ἐκ πολ-  
 λῶν ἄλλων ὁμοίων αὐταῖς ἀποδεικνύεται καὶ βεβαιοῦται  
 ὅτι τὸ αἰδίον εἶναι τοῦ Λόγου ἔχει αἰτίαν ὑπάρξεως τὸ  
 αἰδίον εἶναι τοῦ Θεοῦ, καὶ αἰτιατὸν ἐστὶ, καὶ οὐκ ἀναίτιον.  
 Ἀναίτιόν ἐστὶ μόνον τὸ εἶναι τοῦ Θεοῦ Πατρὸς, ὅπερ διὰ  
 τοῦτο καὶ χαρακτηρίζεται ἀρχὴ πρώτη, ἐξ ἧς τὸ εἶναι τοῦ  
 Λόγου ἀκολουθεῖ ὡς πρώτη καὶ ἄμεσος καὶ φυσικὴ συνέ-  
 πεια. Ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ χρονικὰ ὄντα αἰτιατὸν ἔχουσι  
 τὸ εἶναι. Πῶς οὖν διακρίνεται τὸ αἰτιατὸν εἶναι τοῦ Λό-  
 γου ἀπὸ τοῦ αἰτιατοῦ τῶν χρονικῶν καὶ πεπερασμένων  
 ὄντων; Διακρίνεται δι' ὧν ἔχει ἐκάτερον διακριτικῶν  
 προσόντων καὶ γνωρισμάτων, οἷα τὰ ἐξῆς.

Τὸ αἰτιατὸν εἶναι τοῦ Λόγου ἐκ τοῦ αἰεὶ ὄντος Θεοῦ  
 ἀναγκαίως καὶ αἰδίως ἔχει τὴν γέννησιν, καὶ ὡς μόνον  
 γεννητὸν ἐκ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς χαρακτηρίζεται καὶ γνωρί-  
 ζεται· τὸ δὲ αἰτιατὸν εἶναι τῶν χρονικῶν ὄντων ἔχει οὐχὶ  
 γέννησιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ποίησιν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος,  
 δυνατοῦ δὲ γενέσθαι καὶ εἶναι διὰ τῆς βουλήσεως καὶ τῆς  
 δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, ποίησιν χρονικὴν, πεπερασμένην, ἐν-  
 δεχομένην, καὶ οὐχὶ ἀναγκαίαν καὶ ἄπειρον καὶ αἰδίον.  
 Ὅθεν τὸ μὲν αἰτιατὸν εἶναι τοῦ Λόγου χαρακτηρίζεται ὡς  
 γεννητὸν μονογενές, εὐγενές, ἀναγκαῖον, αἰδίον, ὁμοούσιον,  
 καὶ ἴσον πρὸς τὸ ἀναίτιον εἶναι τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς αὐ-  
 τοῦ· τὸ δὲ αἰτιατὸν εἶναι τῶν χρονικῶν ὄντων χαρακτη-

ρίζεται ὡς ποιητὸν ἐκ τοῦ δυνατοῦ γενέσθαι, ἐνδεχόμενον, χρονικόν, πεπερασμένον, ἑτεροούσιον, καὶ σφόδρα ἄνισον πρὸς τὸ εἶναι τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ αἰτίας. Τὸ εἶναι τοῦ Λόγου ἔχει ἅπαντα τὰ αἰδία προσόντα τοῦ Θεοῦ, πλὴν τῆς πατρότητος καὶ τῆς ἀγεννησίας, καὶ ἔστι Θεός· τὸ δὲ εἶναι τῶν χρονικῶν κτισμάτων οὐδὲν ἔχει τῶν θείων καὶ αἰδίων προσόντων, ἀλλὰ τὰ προσόντά τῆς χρονικῆς καὶ ποιητῆς καὶ πεπερασμένης οὐσίας, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔστι Θεός, ἀλλὰ Θεοῦ κτίσμα καὶ ποίημα. Αὕτη ἡ διάκρισις τοῦ αἰτιατοῦ εἶναι τοῦ Λόγου ἀπὸ τοῦ αἰτιατοῦ πάντων τῶν χρονικῶν καὶ πεπερασμένων κτισμάτων, ἣν πάνυ ὀρθῶς ἐποιήσατο καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος διὰ τῶν ὄρων τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως, «Γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί,» ἀναιροῦσα καὶ ἀποκρούουσα τὴν Ἀρειανὴν κακοδοξίαν, τὴν ἀρνούμενην οὐ μόνον τὴν αἰδιότητα τοῦ Λόγου, ἀλλὰ καὶ τὴν υἰότητα, καὶ τὴν ὁμοουσιότητα, καὶ τὴν ἰσότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν ἑαυτοῦ Πατέρα. Ἡ Ἀρειανὴ αἵρεσις, ἅπαξ ἀρνηθεῖσα τὴν αἰδιότητα τῆς τοῦ Λόγου ὑποστάσεως, καὶ χρονικὴν ὑπαρξιν ἐπ' αὐτῆς κατηγοροῦσα, ἤρνεϊτο ἐπομένως παρὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἁγίων Γραφῶν καὶ τὴν υἰότητα, καὶ τὴν ὁμοουσιότητα, καὶ τὴν ἰσότητα τοῦ Λόγου πρὸς τὸν ἑαυτοῦ Πατέρα. Τὸ γεννητὸν εἶναι τοῦ Λόγου ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς ποιητὸν ἔλεγεν ἐξ οὐκ ὄντων, καὶ τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ ποίημα καὶ κτίσμα ψευδῶς καὶ ἀσεβῶς ἀπεκάλει. Ὁ δὲ τῶν ἁγίων Πατέρων χορὸς, ταῖς φωναῖς καὶ ταῖς μαρτυρίαις τοῦ Λόγου καὶ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ ἐπόμενος, κατηγορήσεν ἐπὶ τῆς ὑποστάσεως τοῦ Λόγου τὸ αἰδιον γεννητὸν μονογενὲς εἶναι, τὴν τε ὁμοουσιότητα καὶ ἰσότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν ἑαυτοῦ Πατέρα, ἀπέκλεισε δὲ καὶ ἀπεκήρυξε καὶ ἀνεθεμάτισε τὸ ποιητὸν καὶ τὸ χρονικὸν καὶ τὸ ἐξ οὐκ ὄντων, δι' ὧν ὁ παράφρων Ἀρειος ἐβλασφήμει μανικῶς κατὰ τῆς θεότητος τοῦ Λόγου πρὸς ἀπώλειαν ἑαυτοῦ καὶ τῶν συμφρονούντων αὐτῷ.

Ἄρα ὀρθότατα καὶ λογικώτατα ἡ ἀγία ἐκείνη καὶ ὀνομασ-  
 στή Σύνοδος, ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τῆς ἀληθείας φωτιζο-  
 μένη, διέκρινε καὶ διεχώρισε τὸ αἰτιατὸν εἶναι τοῦ Λόγου  
 ἀπὸ τοῦ αἰτιατοῦ πάντων τῶν χρονικῶν καὶ πεπερασμέ-  
 νων κτισμάτων καὶ ποιημάτων, καὶ ἐδογματίσεν ἐν ἀλη-  
 θείᾳ τοῦ Λόγου τὴν αἰδιότητα καὶ θεότητα, κατηγορήσασα  
 ἐπὶ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ τὸ αἰδιον γεννητὸν μονογενὲς  
 εἶναι, καὶ τὴν ὁμοουσιότητα καὶ ἰσότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν  
 ἀναρχὸν καὶ ἀναίτιον αὐτοῦ Πατέρα. Νῦν δὲ ἡ Φιλοσοφία  
 τοῦ Λόγου, τὴν δογματικὴν ταύτην ἀλήθειαν λογικῶς τε  
 καὶ ἐπιστημονικῶς ἀποδεικνύουσα, κρατύνει τοὺς πιστούς,  
 καὶ φωτίζει τοὺς ἀπίστους πιστεῦσαι εἰς τὴν σαφέστατα  
 ἀποδεδειγμένην ἀλήθειαν, καὶ μὴ ἔτι ἀπιστεῖν ἐπ' ὀλέθρῳ  
 τῆς ἑαυτῶν ὑπάρξεως καὶ ζωῆς, ἐπὶ αἰωνία κολάσει καὶ  
 τιμωρία τῆς ἑαυτῶν ἀθανάτου ψυχῆς. Βέλτιον παντὶ ἀν-  
 θρώπῳ συμφρονεῖν τῷ Λόγῳ καὶ τῷ Πνεύματι αὐτοῦ καὶ  
 ἔχειν ζωὴν αἰώνιον καὶ εὐφρόσυνον, ἢ συμφρονεῖν τῷ Δια-  
 βόλῳ καὶ τοῖς αἰρετικοῖς, καὶ συγκληρονομήσαι μετ' αὐ-  
 τῶν τὸ ἄσβεστον πῦρ τῆς αἰωνίου κολάσεως, καὶ τὰς ἐν  
 αὐτῷ ἀθανάτους ὀδύνας καὶ οἰμωγὰς καὶ ἀθλιότητας. Ὁ  
 γὰρ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται,  
 ὡς λέγει ἡ Γραφή. Τοῦ γὰρ Λόγου ἐχθρὸς καὶ πολέμιος  
 ἄσπονδός ἐστιν ὁ πεσὼν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Ἐωσφόρος, ὁ ἀπ' ἄ-  
 ρχῆς ἀνθρωποκτόνος Διάβολος, ὁ πάντοτε λαλῶν τὸ ψευ-  
 δὸς ἐκ τῶν ἰδίων, καὶ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ διαβάλλων  
 καὶ συκοφαντῶν καὶ διαστρέφων ἐπὶ σκοτισμῷ καὶ ἀπο-  
 πλανήσει καὶ ἀπωλείᾳ τῶν μὴ διακρινόντων τὴν σοφι-  
 στείαν καὶ τὴν δολιότητα αὐτοῦ. Οὗτος, τὴν δόξαν τοῦ Λό-  
 γου φθονῶν, καὶ ὑπὲρ τοῦ Χριστοκτόνου Ἰουδαϊσμοῦ καὶ  
 τῆς καταλυομένης εἰδωλολατρείας ἀμυνόμενος, προσέβαλε  
 διὰ τοῦ Ἀρείου τὴν αἰδιότητα καὶ θεότητα τῆς τοῦ Λό-  
 γου ὑποστάσεως, κατηγορήσας ἐπ' αὐτῆς ψευδῶς τὴν хро-  
 νικὴν ὑπάρξιν καὶ τὴν ἐξ οὐκ ὄντων ποίησιν, ἵνα, ἀπι-  
 στουμένης τῆς θεότητος τοῦ Λόγου, καταλυθῇ ἄρδην ὁ

Χριστιανισμός, διατηρηθῆ δὲ τὸ καθεστὼς τῆς καταλυομένης εἰδωλολατρείας μετὰ τοῦ Χριστοκτόνου Ἰουδαϊσμοῦ καὶ τοῦ ἀντιχριστιανικοῦ θεϊσμοῦ. Ματαιωθείσης δὲ τῆς προθέσεως αὐτοῦ ταύτης, ἐξήγειρε κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ τὸ θεοκρατικόν, ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, σατανοκρατικὸν κράτος τοῦ ψευδοπροφήτου Μωάμεθ, διέσχισε τὴν Ἐκκλησίαν εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν διὰ τῶν ὑπερφιάλων ἀξιώσεων τοῦ Παπισμοῦ, καὶ ὑπεδούλωσε πολιτικῶς τὴν Ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Σουλτάνων, ἵνα διὰ τῆς σιμωνίας καὶ τῆς φαυλότητος ἐξουθενώσῃ αὐτὴν εἰς τέλος. Ἴνα δὲ καὶ τὴν καταλυθεῖσαν εἰδωλολατρείαν ἀνεγείρῃ ὑπὸ ἄλλην μορφήν ὑλομανίας καὶ χρηματολατρίας, ἐξήγειρε τὰς ψευδωνύμους ἐπιστήμας κατὰ τοῦ κύρους καὶ τῆς θεοπνευστίας τῶν ἁγίων Γραφῶν, καὶ ἐδογματίσεν ἐν ὀνόματι τῆς ψευδοῦς ἐπιστήμης τὴν ὕλην καὶ τὴν δύναμιν ὡς τὸν μόνον Θεόν, δι' οὗ οἱ ὑλισταὶ καὶ θνητόψυχοι κανονίζουσι τὴν ἑαυτῶν ζωὴν, τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις ἐξομοιούμενοι, καὶ διὰ τῶν κτηνῶν τὴν ἑαυτῶν γένεσιν ἐξηγοῦντες. Διὰ τοιαύτης σοφιστικῆς δολιότητος καὶ διὰ τοῦ βαρβαρικοῦ φανατισμοῦ ὁ ἐχθρὸς τοῦ Λόγου Διάβολος κατεπολέμησε τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ, καὶ μέχρι σήμερον κατέχει αὐτὴν ἐν τοῖς δεσμοῖς τῆς δουλείας καὶ τῆς ἐξουθενώσεως, κρατῶν καὶ ἄρχων σχεδὸν πάσης τῆς γῆς ἕνεκεν τῆς ἀγνοίας καὶ τῆς πλάνης τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἕνεκεν τῆς διαιρέσεως καὶ τῆς συγκρούσεως τῶν χριστιανικῶν λαῶν καὶ ἔθνων, τῆς φωνῆς τοῦ Χριστοῦ μὴ ἀκούοντων. Διὸ καὶ ὁ Λόγος, τῆς ἑαυτοῦ Ἐκκλησίας κηδόμενος, ἐξήγειρε κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τὴν Φιλοσοφίαν καὶ τὰς φιλοσοφικὰς ἐπιστήμας, ἵνα ἐξελεγχθῶσιν αἱ ψευδῶνυμοι ἐπιστήμαι, καὶ σὺν αὐταῖς πᾶσα αἵρεσις καὶ πλάνη καὶ κακοδοξία λυμαινομένη τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, ἵνα καταλυθῆ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς τὸ σατανοκρατικὸν κράτος τοῦ ψευδοπροφήτου Μωάμεθ, παραλάβωσι δὲ τὴν βασιλείαν ἅγιοι Ὑψίστοί, ἢ καὶ κρατήσου-

σιν εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Τοῦ Λόγου λοιπὸν διὰ τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῶν Φιλοσοφικῶν Ἐπιστημῶν ἀποδεικνύοντος τὴν ἐαυτοῦ αἰδιότητα καὶ θεότητα, βέλτιον παντὶ ἀνθρώπῳ πείθεσθαι καὶ ὑποτάσσεσθαι αὐτῷ, ἵνα ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον, καὶ μὴ συμφορῶν τῷ Διαβόλῳ καὶ τοῖς αἰρετικοῖς, ὥστε ἔχειν μετ' αὐτῶν ὄνειδισμούς καὶ ἀτιμίας καὶ κλύαται αἰώνιον ἐν τῇ λίμνῃ, τῇ καιομένῃ ἐν πυρὶ καὶ θεῷ. Ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν ἀκούετω.

ΛΟΓΙΚΗ ΣΚΕΨΙΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΚΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ  
ΕΚ ΤΗΣ ΛΥΣΕΩΣ  
ΤΩΝ ΔΥΟ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

Τὸ εἶναι τοῦ Λόγου ἐκ τῆς λύσεως τῶν δύο περὶ αὐτοῦ τεθέντων ζητημάτων ἀπεδείχθη αἰδιον καὶ αἰτιατόν, ὡς ἐκ τοῦ Θεοῦ γεννητόν, καὶ διεκρίθη ἔνθεν μὲν τοῦ ἀναίτιου εἶναι τοῦ Θεοῦ, ἔνθεν δὲ τοῦ ποιητοῦ καὶ χρονικοῦ εἶναι τῶν πεπερασμένων κτισμάτων. Νῦν δὲ τὰ δύο ταῦτα προσόντα τῆς τοῦ Λόγου ὑποστάσεως, τὸ γεννητόν καὶ τὸ αἰδιον, λαμβάνομεν πρὸς λογικὴν σκέψιν, ἵνα γνῶμεν πότερον προηγείται κατὰ τὴν λογικὴν νόησιν καὶ πότερον ἔπεται, πότερον νοεῖται ὡς αἴτιον καὶ ἀρχὴ καὶ πότερον ὡς συνέπεια.

Κατὰ λόγον δὲ σκεπτόμενοι, παρατηροῦμεν ὅτι τὸ γεννητόν ἐστὶ πρῶτον καὶ οὐσιώδες προσὸν τῆς τοῦ Λόγου ὑποστάσεως, καὶ ἐξ αὐτοῦ τὸ αἰδιον ἀκολουθεῖ ὡς ἄμεσος καὶ φυσικὴ συνέπεια. Διότι τὸ εἶναι τοῦ Λόγου ἐστὶ γεννητόν ἐκ τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο ἀναγκαίως ἐστὶ καὶ αἰδιον. Εἰ δὲ οὐκ ἦν γεννητόν ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ποιητόν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, οὐδὲ αἰδιον ἦν, ἀλλὰ χρονικόν. Τὸ ποιητόν εἶναι τῶν κτισμάτων ἔχει φυσικὴν συνέπειαν τὸν χρόνον, τὸ δὲ γεννητόν εἶναι τοῦ Λόγου ἐκ τοῦ Θεοῦ ἔχει φυσικὴν καὶ ἄμεσον συνέπειαν τὴν αἰδιότητα ἢ τὴν συναιδιότητα μετὰ τοῦ εἶναι τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο, ἐὰν ἀφελώμεν τὸ αἰδιον ἐκ τῆς ὑποστάσεως τοῦ Λόγου, συναφαι-